

UDK 811.163.6'342.2  
Izvorni znanstveni rad

**Hotimir Tivadar i Rastislav Šuštaršič**  
Filozofski fakultet, Ljubljana  
Slovenija

## OTVORENA PITANJA STANDARDNOGA SLOVENSKEG IZGOVORA

### SAŽETAK

*Slovenski se govoreni književni jezik u svom sadašnjem obliku počeo stvarati tek u drugoj polovici 19. stoljeća s raspravama o "parlamentarnom" jeziku. Prije toga je slovenski javni govor postojao u više dijalektalnih oblika. Oblikovanjem književnog jezika trebalo je stvoriti jezik koji bi bio blizak većini Slovenaca, pa su uz uvođenje novih oblika u staru kranjsku osnovu književnog jezika kao izvor uzeta djela slovenskih protestantskih pisaca Primoža Trubara i Jurija Dalmatina. Iz toga (a i iz utjecaja pisanog jezika) djelomično proizlaze problemi izgovora suglasnika <v> i <l> ispred konsonanta ili pauze, izgovor suglasnika s obzirom na zvučnost, te izgovor vokala pisanih s <e> i <o>. Postoje i stalni problemi s prozodijom slovenskoga književnog jezika, najviše u mjestu i tipu naglaska riječi (tonematski izgovor).*

*Uz sve to slovenski je književni jezik izložen različitim utjecajima stranih jezika, što uzrokuje nove izazove za normiranje govornog književnog jezika. Danas je to najviše utjecaj engleskog jezika, a s tim u vezi fonološko prilagođavanje engleskih riječi slovenskom književnom jeziku.*

**Ključne riječi:** slovenski jezik, standardni izgovor, prozodija

## STVARANJE STANDARDNOGA SLOVENSKOG JEZIKA

Tijekom svog razvoja standardni je slovenski govor, kao u mnogih drugih jezika, bio pod snažnim utjecajem pravopisa. U vrijeme objavljivanja prve knjige na slovenskom, autora P. Trubara i prijevoda biblije J. Dalmatina u vrijeme Protestantizma, počele su rasprave o odnosu pisanog i govornog izraza. Područje današnje Slovenije bilo je poznato po bogatstvu dijalekata pa se na opći "književni" jezik gledalo kao na presudni utjecaj na ujedinjenje Slovenaca i njihov opstanak.

Trubarova potraga za primjerenim književnim izrazom bila je temeljena na "učenom" govoru stanovnika Ljubljane i utjecana dominantnom ulogom usmenog izraza razvijenog važnim "objavljivačkim" načinom govora u protestantskim propovijedima. Međutim, jednom kad se razvije, književni jezik obično preuzima ovu osnovnu ulogu i često ima snažan utjecaj na "sekundarni", usmeni izraz. (Nebeska 1996: 27).

Procvat slovenskog jezika u vrijeme Protestantizma popraćen je stagnacijom književnog jezika u razdobljima protureformacije i baroka (17. i 18. stoljeća). Tada je razvoj općeg pisanog i govornog jezika bio usporen, a rascjep između pisanog i govornog oblika proširen.

Tijekom 19. stoljeća, zajedno s mnogim nacionalnim jezicima i književnostima Europe, slovenski se postupno ustoličio kao "parlamentarni" jezik provincije. Razvoj je u početku bio karakteriziran suprotstavljenim pravopisnim sustavima J. Kopitara s jedne strane te M. Čopa i pjesnika F. Prešerna s druge, a kasnije razvoj se ogledao u brojnim raspravama o "narodnim" i "kultiviranim" oblicima jezika.

U isto je vrijeme počeo razvoj standardnoga govornog jezika. Međutim, njegov nacionalni status i potpun lingvistički opis ostvareni su tek početkom 20. stoljeća u prvom pravopisu F. Leveca (1899) i u radovima S. Škrabeca.

U Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca slovenski je jezik (u načelu) bio službeni jezik na području Slovenije (prostor Dravske provincije), ali u stvarnosti je još uvijek bio podređen onome što se u to vrijeme zvalo srpsko-hrvatski. Sve do raspada Jugoslavije i stvaranja nezavisne Slovenije 1991. godine postojala je snažna tendencija onemogućavanja njegove potpune samostalnosti (posebno u sustavu Jugoslavenske vojske) unatoč nedvojbenom statusu slovenskog garantiranom Ustavom iz 1974.

## KODIFIKACIJA STANDARDNOGA SLOVENSKOG IZGOVORA

S. Škrabec bio je među prvim slovenskim lingvistima koji su pokušali kodificirati standardni slovenski govor kao standardni oblik jezičnog izraza, različit od pisanog oblika. Proučavao je odnos pisanog i govornog jezika na znanstvenoj osnovi i prevladao je tada prihvaćeni stav "da se u javnosti treba govoriti kako se piše" (vidi rasprave o "parlamentarnom" jeziku u članku

Kmetijske in rokodelske novice, edited by J. Bleiweiss; Novice 1861: 198-199, 251-252, 386; Novice 1862: 132).

Škrabec se dosljedno protivio propisanom izjednačavanju govora i pisma. Koncentrirajući se na govorni izraz Slovenaca odlučio se za kranjski dijalekt kao osnovu za standardni slovenski izgovor, što su kasnije prihvatili drugi lingvisti (vidi Toporišič 1984: 12-13, Vodušek 1958/59; Tivadar 1998: 9). U svojoj raspravi o "glasniku i naglasku" književnoga slovenskog (O glasu in naglasu našega knjižnega jezika v izreki in pisavi, 1870; Jezikoslovna dela (JD) 4, 1998, 11-50), Škrabec je predložio da se pisani slovenski promijeni tako da bude u stanju ispuniti lingvističke zahtjeve. Svoj je pristup razradio u franjevačkom listu Cvetje z vrtov sv. Frančiška (1880/8, prema JD 1, 1994: 38-39).

Škrabec je podržavao ujedinjujuću ulogu jezika i bio svjestan potrebe za općim standardnim izgovorom (vidi Škrabec 1918: 283; cf. J. Moder, Škrabčeva misel 1, 1995, 55). Također je bio svjestan "manjkavosti" pravopisa (u smislu njegovog nepodudaranja s izgovorom) pa je stoga predložio (u znanstvene i obrazovne svrhe) "točno definirane znakove za različite glasnike i naglaske u našem jeziku" (Cvetje 1893, 12/2; prema JD 2, 1994, 109).

Nakon S. Škrabeca mnogi su se slovenski lingvisti i gramatičari bavili problemima standardnog izgovora, no uglavnom samo u okviru pravopisnih radova, gramatika i rječnika. Jedna od malobrojnih knjiga u potpunosti posvećenih izgovoru standardnoga slovenskog je M. Rupelova "Slovensko pravorečje", koja je objavljena 1946. Kodifikaciju standardnoga slovenskog govora dalje su razradili J. Rigler, koji je bio zaslužan za fonološke aspekte Rječnika standardnoga slovenskog (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1970.) i J. Toporišič, čija se Slovenska gramatika iz 1984. (drugo izdanje – 2000.) iscrpno bavi slovenskom fonetikom i fonologijom. Uz J. Dulara, Toporišič je također zaslužan za izgovor propisan novim slovenskim pravopisom (Slovenski pravopis) iz 2001. Ipak, odgovarajuća knjiga današnjeg slovenskog izgovora još nije napisana. Takvo što zahtijevalo bi prethodne analize današnjeg govora, temeljene na opsežnom korpusu govorne građe koju, također, stručnjaci tek trebaju prikupiti. Jedan od glavnih problema mali je broj fonetičara i fonologa kojima bi se mogao povjeriti ovaj važan zadatak; fonetika i fonologija dugo su bile na marginama lingvističkih istraživanja u Sloveniji, no situacija se počela popravljati u zadnjih nekoliko godina. Ne smije se zaboraviti da će u današnje vrijeme globalizacije i informacijske razmjene slovenski (kako pisani tako i govoreni) biti pod pojačanim utjecajem drugih jezika (posebno engleskog), što predstavlja velik izazov istraživačima i kodifikatorima standarda.

## PROBLEMI NA SEGMENTALNOJ RAZINI: FONEMI I ALOFONI

Problem na segmentalnoj razini, vezan uz ostvarenje slovenskih fonema (njihovih alofona), tradicionalno je bio povezan s izgovorom dvaju slova: <l> i <v>. Njihov izgovor u pred-suglasničkom i finalnom položaju, dosljedno

temeljen na pismu, naziva se "elkanje" (izgovor nadzubnog bočnog /l/) i "vekanje" (izgovor zubnousnenog približnika /v/).

### Izgovor <l> kao /l/: "elkanje"

Pred-suglasnički i finalni <l> često se u slovenskom izgovara kao dvousnjeni približnik ili vokal tipa /u/, tvoreći dvoglas s prethodnim samoglasnikom. Ovdje će se spomenuti neki problematični slučajevi u kojima se čini da se norma razlikuje od suvremene uporabe.

Prema jednostavnom pravilu (koje mnogi radijski i televizijski govornici zanemaruju vjerojatno zbog utjecaja pisma) <l> bi se trebao izgovarati kao dvousnjeni završni dio dvoglasa u svim riječima nastalim od glagola i koje imaju skupine: <-lc, -lk, -lsk, -lstv>, kada označuju agenta, vršitelja radnje, npr.: *bralca, bralka, bralstvo l...l* ("čitač", itd.) (Slovenski pravopis 2001: 75). Postoje primjeri fonemskog kontrasta između vršitelja i ne-vršitelja, kao u primjeru [kɔpauke] "plivačice" i [kɔ'palke] "kupači kostim", a obje se riječi pišu *kopalke*. Slično je i u riječima *poslušalka* [pɔslu'šauka] "slušaateljica" i *slušalka* [slu'šalka] "slušalica". Ipak, većina radijskih i televizijskih govornika izgovara ove riječi s /l/. U nekim imenicama oba su izgovora prihvatljiva, npr. *del* [del/deu] "dio", ali ne kada je izgovor razlikovan, npr. [pɔl] u *pol treh* - "pola tri", ali [pou] *pol* - "pola". Zanemarivanje norme često vuče korijenje iz onih regionalnih dijalekata koji nemaju ovu razliku.

U slučaju finalnog <l> u participu perfekta, nema dvojbe u standardnom izgovoru (uvijek je dvousnjeni). Međutim, u nestandardnom govoru prvi element samoglasničkog dvoglasa često ispada, a ostaje samo /u/. Može se tako usporediti standardni izgovor riječi *delal, molil, usahel* - "(on je) radio, molio, oslabio" ['delau, 'mɔliu, 'usahəu] s nestandardnim ['delu, 'mɔlu, u'sahu].

### Izgovor <v> kao /v/: "vekanje"

Dok je /v/ prije samoglasnika uvijek zubnousnjeni, problematičan je njegov izgovor u početnom položaju u slogu prije suglasnika (npr. u: *vsak, vzeti, predvsem, odvzeti*). Slovenska gramatika (2000) i Pravopis (2001) razlikuju zvučni alofon [w], koji bi se trebao izgovarati pred zvučnim suglasnicima, npr. *vzeti, odvzeti, vlada* ['wzeti, ɔd'wzeti, 'vlada], od bezzvučnog alofona [ʍ] ili samoglasnika [u] pred bezzvučnim suglasnicima, npr. u *vsak, predvsem* [ʍsak, prɛt'ʍsɛm, u'sak, prɛdu'sɛm]. Izgovor sa samoglasnikom smatra se tipičnim za polagani, pažljivi govor (Slovenski pravopis 2001: 73). Upravo izgovor s kratkim [u] bio je najčešći u našem malom govornom korpusu (Tivadar 1998, objavljeno u Tivadar 1999; cf. Srebot Rejec 1981). Suprotno normi, međutim, čest je izgovor zubnousnenoga [v] pred likvidima /l, r/, kao u *vlada, vreme* [vl-, vr-]. U imenu Vladimir nijednom nije reliziran dvousnjeni glasnik. S druge strane, izgovor s [u] u ovakvom glasničkom okruženju često je oštro kritiziran kao "netočan", "ružan" i "uznemirujući" (Istraživanja na Radio Sloveniji, 1998). Uzimajući ovo u obzir predlažemo da se prihvati samo zubnousnjeni alofon kao alternativa standardnom izgovoru (uz propisani [w]), a odbaci [u] u ovakvoj

glasničkoj okolini (Tivadar 1999:359). Na ovaj se način mogu izbjeći neutralizacije poput: *vran* – "gavran, vrana" i *uran* – "uran". Valja istaknuti da je zubnounsni izgovor već bio dozvoljen kao alternativa Pravopisom iz 1962. (Slovenski pravopis 1962: 25).

Različit, iako srodan problem, predstavlja realizacija /v/ kao prijedloga *v* u značenju "u". Često se izgovara kao zubnounsni približnik nakon kojeg slijedi *schwa*, npr. *v oddaji/palači* [vəɔ'd:aji, vəpa'lači], posebno u pažljivom govoru. Takav se izgovor može smatrati hiperkorektnim i u suprotnosti je s propisanim dvousnenim izgovorom ([w] i [ɰ]-[u]). Valja primijetiti da se, prema novom Pravopisu, [w] također treba izgovarati pred početnim samoglasnicima u riječi, razlikujući na primjer *vanjo* ("u nju") sa zubnounsnenim [v] i *v Anjo* ("u Anju") s dvousnenim izgovorom. Radijski i televizijski govornici, međutim, ponekad koriste [v].

Potpuno je prihvatljivo (čak obvezno) izgovarati prijedlog kao [və] (bez obzira na to što slijedi) kada je naglašen, na primjer kada se želi naglasiti razlika u značenju između "u" i "iz" nečega.

Zahvaljujući utjecaju engleskog izgovora [w] se često izgovara umjesto [v] pred samoglasnicima u nekim engleskim posuđenicama, npr. "Washington" ['waʃɪŋkton], ali ne u "viski" (vidi Šuštaršič 1990: 151).

### Ozvučavanje šumnika

Poštujući tradicionalno pravilo, preneseno i u novi Pravopis (Slovenski pravopis 2001: 77), bezvučni se šumnici ozvučuju samo pred zvučnim šumnicima (npr. *lsl* postaje *lzl* u *res bom*), dok se zvučni šumnik (na kraju leksičke riječi) uvijek obezvučuje osim ako nakon granice riječi ne slijedi drugi zvučni šumnik (npr. *lsl* postaje *lsl* u *Janez poje/joče/obupa*, a ostaje zvučan samo u primjerima poput *Janez govori*). Kada je riječ o gramatičkim riječima (na primjer prijedlozima), finalni zvučni šumnik postaje bezvučan samo pred bezvučnim šumnikom (npr. *lsl* u *brez boja/njega/Ane*, a *lsl* u *brez potrebe*. *Brez* je prijedlog koji znači "bez".)

Ipak, čini se uobičajenim za govor najavljuvača na radiju i televiziji izgovaranje zvučnih šumnika kao takvih pred svim zvučnim glasnicima (npr. *lzl* u *Janez joče/obupa*), a postoje čak i slučajevi kada bezvučni suglasnik postaje zvučan u takvoj okolini (npr. *lzl* u *res ne vem / res imam*). Iako slovenski lingvisti ne odobravaju takav izgovor (osobito ne ozvučavanje bezvučnih suglasnika), valja istaknuti da za to postaoji jako artikulacijsko opravdanje: u bilo kojem slijedu zvučnog i bezvučnog glasnika nije neobično "uključiti" glasiljke "prerano" anticipirajući tako zvučni glasnik, ili pak "ne isključiti" ih u gore navedenim primjerima slijeda zvučnih glasnika.

Proučavanje ovog fenomena bit će moguće tek kada se izabere odgovarajuća metodologija: čitanje tekstova ne može se primijeniti zbog jakog utjecaja pisma na izgovor.

### Izgovor samoglasnika

Veza standardnog i regionalnog izgovora u Sloveniji je posebno problematična zbog bogatstva akcenata i dijalekata na malom prostoru države. Standardni je izgovor uglavnom temeljen na središnjim slovenskim dijalektima (vidi Toporišič 2000: 16-20). Štoviše, postoji prilično nesuglasje između "kultiviranog" književnog izraza i kolokvijalnog govora (različitog, naravno, od dijalekata do dijalekata), što stvara probleme u prilagodbi govora različitim prigodama jezične uporabe. Za neke prigode strogo regulirani standard može zvučati previše "formalno", dok je za neke kolokvijalni "pučki govor" previše "neformalan" ili čak govornika karakterizira kao neuku "seljačinu". Govornici su često prepušteni vlastitoj intuiciji u postizanju kompromisa između standardnog i ne-standardnog izgovora (kao i u leksičkim i gramatičkim aspektima izraza). Česta je karakteristika ne-standardnog izgovora redukcija i ispadanje samoglasnika, što se često primjenjuje u "opuštenoj" varijanti standardnog izgovora kada treba zvučati manje uzvišen ili formalan. Ovo potkrjepljuju primjeri poput: *Tako zelo sem delal. Rad te imam.*, koji su izgovoreni: [ˈtko ˈzlo sɛm ˈdelu; ˈrət te ˈmam].

### PROBLEMI NA PROZODIJSKOJ RAZINI: DINAMIČKO I TONSKO NAGLAŠAVANJE

Standardni slovenski ima dva tipa naglašavanja riječi – dinamički i tonski (još zvan i tonematski). S. Škrabec prvi je prihvatio tonski tip kao sastavni dio standardnog izgovora. Takav način naglašavanja podrazumijeva dva različita naglaska (riječi): jedna grupa slovenskih riječi izgovara se "akutom" (uzlazno-silazna intonacija, tradicionalno zvana "niska" ili "uzlazna"), dok se ostatak riječi izgovara "cirkumfleksom" (silazna intonacija, tradicionalno zvana "visoka" ili "silazna") (Šuštaršič i sur. 1999: 138). Problem je što tonsko naglašavanje nije zastupljeno u svim regionalnim akcentima. Uzimajući u obzir da je gotovo nemoguće prihvatiti tonematičnost ako nije bila usvojena tijekom usvajanja jezika u dječjoj dobi, teško da se ta osobina može zahtijevati kao obvezna u standardnom izgovoru. Prema gramatici J. Toporišiča tonsko naglašavanje (prikladniji bi izraz bio tonska intonacija riječi) govori se u Koruškoj u Austriji i Italiji. Tako govore i slovinci u Venezii Giuliji, u većini Gorenjske, u Ljubljani, u većini Dolenjske i u dijelovima Bele Krajine (Toporišič 2000: 65). Prema Toporišiču su dinamičko i tonsko naglašavanje karakteristični za standardni izgovor, no on ipak prednost daje tonskom naglasku (Toporišič 2000: 65). Slovenski pravopis iz 2001. (Slovenski pravopis, § 622), međutim, kaže da nijedan tip naglašavanja nije nadređen onom drugom.

Uzimajući u obzir da su čak i govornici tonskog naglaska često nesvjesni te svoje karakteristike te da se ne može očekivati da ne-tonski govornici usvoje i dosljedno upotrebljavaju tonski naglasak, Slovenska je gramatika nerealna u propisivanju tonskog naglaska kao obveznog u standardnom izgovoru. Novi Pravopis je tolerantniji i uspješnije vrši zadatak ujedinjenja govornika ne šireći

tako rascjep između laika i "jezičnih stručnjaka". Kako je istaknula Z. Palkova za Češki, standardni bi jezik trebao biti prihvatljiv za što širu zajednicu, a njegovi bi najvažniji aspekti trebali biti jasnoća i razumljivost (Palkova 1997: 321). Bez sumnje, slovenski se govornici mogu u govoru izraziti potpuno i učinkovito bez obzira vladaju li, uz dinamičkim, i tonskim naglaskom.

Mi imamo tolerantniji pristup i kada je riječ o nekim drugim prozodijskim pravilima. Jedno takvo je mjesto naglaska na glagolima s prefiksom, kao na primjer naglašavanje *razde'lil* (najvjerojatnije po analogiji s množinom *razde'lili*, itd.) umjesto *raz'delil*. Jednako je upitno može li još uvijek bilo tko inzistirati na tradicionalnoj razlici između kratko i dugo naglašanih samoglasnika (npr. razlika između *sit* – suprotno od "gladan" i *sit* množina genitiva od "sito"). Čini se da vrlo malo govornika čini (ili percipira) bilo kakvu razliku između takvih parova riječi, a ionako postoji vrlo malen broj minimalnih parova (vidi Srebot 1988: 212 i Petek i sur. 1996: 136).

## ENGLESKE POSUĐENICE U SLOVENSKOM

Slovenski je uvijek bio izložen različitim utjecajima jezika s kojima je bio u kontaktu. Naravno, danas je prevladavajući utjecaj engleskog, što nas navodi na problem fonološke prilagodbe engleskih posuđenica u slovenskom.

Dok su suglasnici općenito neproblematični (s iznimkom prije spomenutog /w/), postoji prilično nepodudarnje između izgovora ovih samoglasnika predloženog u novom Pravopisu i stvarnog izgovora tih samoglasnika kod većine slovenskih govornika. Prilagodba engleskih samoglasnika npr. u "pen", "jam" i "John" bila je provedena jednostavnim pravilom direktne zamjene zatvorenim slovenskim samoglasnicima /e/ i /o/, dajući tako riječi [džem] i [džon]. Danas, međutim, engleske posuđenice češće ulaze u jezik putem govornog medija, a i Slovenci su svjesniji izvornog izgovora nego u prošlosti. Stoga smo kritičniji prema propisanim /e/-/o/ zamjenama i radije prihvaćamo izgovor s /ɛ/-/ɔ/, koji je bliži izvornim engleskim samoglasnicima. Stoga je izgovor sa zatvorenim /e/ (u riječima kao "sleng") ili /o/ (u riječima kao "bodibilder") opravdano kritiziran, budući da pokazuje ili potpuno nepoznavanje ili bezobzirno zanemarivanje sadašnje uporabe.

## ZAKLJUČAK

Članstvo u Europskoj uniji otvorit će slovenskom mogućnost da kao nacionalni jezik odigra svoju ulogu u institucijama te organizacije. To povećava potrebu za primjerenom kodifikacijom koja bi uzela u obzir proces stalne mijene govornog jezika. Vjerujemo da je kontraproduktivno propisivati (kodificirati) osobine govornog (ili pisanog) jezika zanemarujući sadašnju uporabu, koju prije svega treba primjereno opisati. Lingvistička istraživanja na ovom polju trebala bi se temeljiti na opsežnom govornom korpusu kojega tek treba prikupiti i analizirati. Daljnja istraživanja potrebno je provesti na polju prilagodbe

posuđenica (posebno s obzirom na povećani utjecaj engleskog kao svjetskog *lingua franca*). Potrebno je postići prihvatljivu ravnotežu između postojeće norme i tendencija u sadašnjoj uporabi jezika u različitim situacijama i okruženjima. Lingvisti, gramatičari i leksikografi ne bi trebali zaboraviti da je njihov osnovni zadatak promatrati i opisivati trenutnu jezičnu uporabu, a ne inzistirati na pravilima koja ne prihvaća većina izvornih govornika jezika. S druge strane, norma je ipak norma pa odnos između standardnog jezika i bogatstva regionalnih akcenata i dijalekata, kao i između standardnog i substandardnog govora, također treba jasnije definirati. Ovo opet zahtijeva daljnja istraživanja na polju dijalektologije i na svim drugim poljima koja se tiču slovenskog izgovora.

## REFERENCIJE

- Nebeská, I.** (1996). *Jazyk, norma, spisovnost*. Praha: Univerzita Karlova.
- Palková, Z.** (1997). *Fonetika a fonologie češtiny*. Praga: Univerzita Karlova.
- Poročilo o anketi med slavisti*. Ljubljana: Radio Slovenija, Center za interno izobraževanje. 1998.
- Petek, B., Šuštaršič, R., Komar, S.,** (1996). An acoustic analysis of contemporary vowels of the standard Slovenian language. In *Proceedings of the 4th International Conference on Spoken Language Processing, 1996*, Philadelphia. 133-136.
- Slovenski pravopis* (ur. J. Toporišič). 1. Pravila. 2. Slovar. SAZU. 2001
- Srebot Rejec, T.** (1981). On the Allophones of /v/ in Standard Slovene. *Scando-Slavica* 27, 233-241.
- Srebot Rejec, T.** (1988). *Word Accent and Vowel Duration in Standard Slovene: An Acoustic and Linguistic Investigation*. München: Verlag Otto Sagner.
- Škrabec, S.** (1994-1998). *Jezikoslovna dela 1-4 (JD)* (ur. J. Toporišič). Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica.
- Škrabec, S.** (1916-1921): *Jezikoslovni spisi* (ur. A. Breznik). Ljubljana: Leonova družba.
- Šuštaršič, R.** (1990). Fonološko prilagajanje soglasnikov v angleških slovarskih enotah, prevzetih v slovenščino. *Slavistična revija*, 1990/1991, 38/2, 140-156.
- Šuštaršič, R., Komar, S., Petek, B.** (1999). Illustrations of the IPA: Slovene. In: *Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet*. 135-139. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tivadar, H.** (1998) Govorjeni knjižni jezik – njegovo normiranje in uresničevanje. (Ob akustični analizi fonema /v/ na primerih iz radijskih



---

besedil) – dipl. naloga (mentorica A. Vidovič Muha). Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnost.

**Tivadar, H.** (1999). Fonem /v/ v slovenskem govornem knjižnem jeziku. *SR, letnik* 47, 3, 342–361.

**Toporišič, J.** (2000). *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja, 37–100.

**Toporišič, J.** (1992). *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: CZ.

---

**Hotimir Tivadar and Rastislav Šuštaršič**  
Faculty of Philosophy, Ljubljana  
Slovenia

## OPEN ISSUES OF STANDARD SLOVENE PRONUNCIATION

### SUMMARY

*The development of the spoken form of Standard Slovene began in the second half of the 19th century, when its "parliamentary" status was being discussed. Before that time Slovene spoken in public comprised a variety of dialects. The aim of the standardization was the development of a language familiar to most of the Slovenians. Thus, the sources for this research were the new forms influencing the old Carniolan basis of the standard language and the works of the Slovene Protestant writers Primož Trubar and Jurij Dalmatin. All these elements, aided by influences from the written language, resulted in the problems with the pronunciation of consonants <v> and <l> before a consonant or before a pause, problems with the pronunciation of consonants and voicing, and also problems with the pronunciation of vowels written with <e> and <o>. There are also some current problems with the prosody of the Standard Slovene, most of them stem from the issues of the place and type of the word accent (tonemic accentuation).*

*In addition, Standard Slovene is influenced by foreign languages, which brings about new challenges in the standardization of the Slovene spoken language. English is the strongest of influences which creates a special problem of phonological adaptation of English words in the Standard Slovene.*

**Key words:** *Slovene language, standard pronunciation, prosody*